

شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

معاونت پژوهش

استان اصفهان شهر اصفهان

مدرسه علمیه تخصصی فاطمه الزهرا سلام الله عليها

آسیب شناسی مبانی تفاسیر سلفیان در آیات توحیدی با محوریت تفسیر

اضواء البیان فی ایضاح القرآن بالقرآن

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر سید ضیاءالدین علیانسیب

استاد مشاور:

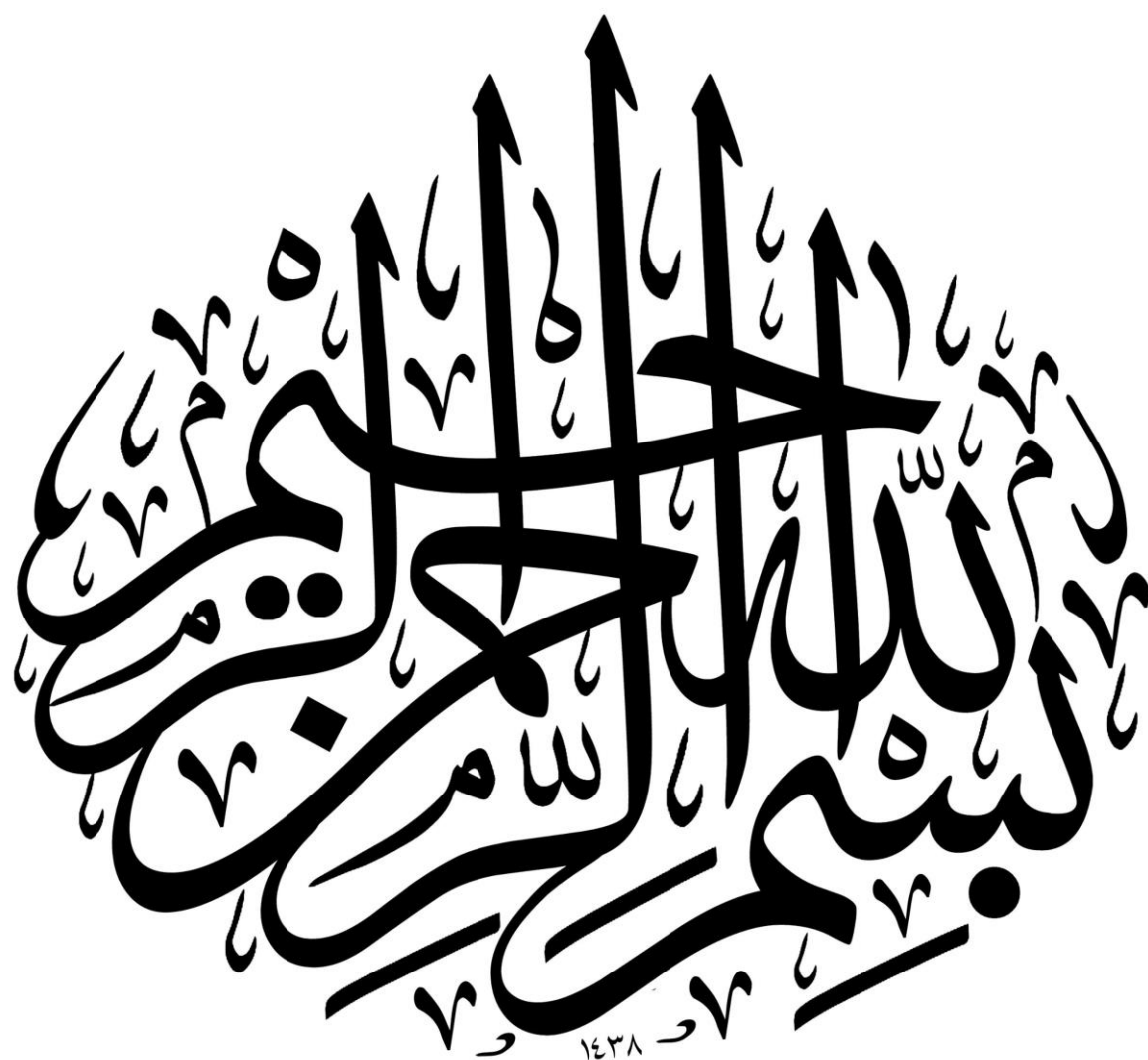
حجت الاسلام و المسلمین دکتر محسن عمیق

نگارنده:

لیلا فهیمی

سال تدوین

۱۴۰۳

تحمیدیه:

حمد و سپاس شایسته درگاه قدسی خداوند است. از الطاف بیکران الهی
سپاسگزارم که به بنده توفیق تفکر و پژوهش در آیات قرآن کریم را عنایت
فرمود و این پژوهش بهانه‌ای شد تا ساعات زیادی در محضر قرآن بوده و از
ساحت قدسی قرآن بهره‌مند شوم و با مراجعه به تفاسیر مختلف فریقین با
نظرات مفسران آشنا شده و برخی از این نظرات را مورد نقد و بررسی قرار
دهم.

مرکز پدیدارشناسی حوزه‌های علمیه

تقدیم:

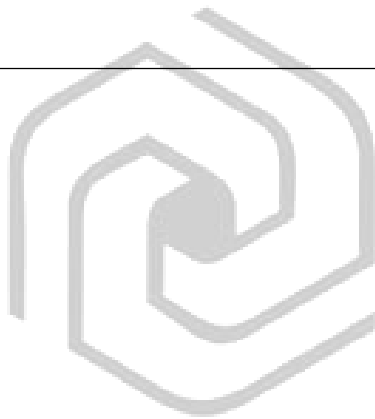
تقدیم به محضر کریمه اهل بیت حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها که همیشه این حقیر را در عرصه علمی مورد توجهات و عنایت کریمانه خود قرار داده‌اند و ان شاء الله ارواح والدین و برادر شهیدم نیز از ثواب این تلاش علمی بهره‌مند شوند.

مرکز پدیداری حوزه‌های علمیه ایران

تقدیر و تشکر:

با تشکر از همه دست اندرکاران و اساتید محترم مدرسه عالی و تخصصی فاطمه الزهراء (س) خوراسگان اصفهان و استاد محترم راهنما جناب دکتر سیدضیاءالدین علیانسیب که دلسوزانه پیگیر انجام امور پایان نامه بودند و جناب آقای دکتر محسن عمیق که زحمت مشاوره این رساله را بر عهده داشتند. برای همه این عزیزان از خداوند متعال سلامتی و توفیقات روز افزون خواستارم.

مرکز پدیدیر حوزه‌های علمی و اخوان

- (۱۵۱) مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، تهران، صدرا، اصول فلسفه و روش رئالیسم، ۱۳۷۷ش
- (۱۵۲) مودب، رضا، مبانی تفسیر قرآن، دانشگاه قم، ۱۳۸۶
- (۱۵۳) مظفر، محمد رضا، اصول الفقه، قم، موسسه نشر اسلامی، ۱۴۲۳ق
- (۱۵۴) معتزلی، ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، چ اول، دارالکتب العربیه، ۱۳۷۸
- (۱۵۵) معتزلی، عبدالجبار، شرح الاصول الخمسه، تعلیق احمد بن الحسین بن ابی هاشم المعروف به مانکدیم، قاهره، دارالکتب العصریه، ۱۹۶۵
- (۱۵۶) معرفت، محمد هادی، مصونیت قرآن از تحریف، مترجم محمد شهرابی، چاپ اول قم، مرکز انتشارات تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶
- (۱۵۷) -----، آموزش علوم قرآن، ترجمه و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۱، چ اول
- (۱۵۸) -----، التمهید فی علوم القرآن، قم، موسسه فرهنگی انتشاراتی التمهید، ۱۳۸۶
- (۱۵۹) -----، التفسیر و المفسران، چ اول، - قم، موسسه فرهنگی انتشاراتی التمهید، ۱۳۷۹، ش
- (۱۶۰) -----، التفسیری الاثری الجامع، قم موسسه التمهید، ۱۳۸۷ش
- (۱۶۱) -----، تاریخ قرآن، تهران، سنت، ۱۳۸۵ش
- (۱۶۲) معلمی، حسن، معرفت شناسی، چ دوم، قم، نشر المصطفی، ۱۳۹۰
- (۱۶۳) معین، محمد، فرهنگ فارسی، انتشارات زرین، بی جا، ۱۳۸۶
- (۱۶۴) مغراوی، ابوسهل محمد بن عبدالرحمن، موسوعه مواقف السلف فی العقیده والمنهج والتربیه، قاهره-مصر، مکتبه الاسلامیه، ۱۴۳۲، چ اول
- (۱۶۵) موسوی، محمد باقر، ترجمه المیزان، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه - دفتر انتشارات اسلامی، بی تا
- (۱۶۶) موصلی، ابوالفتح عثمان بن جنی، الخصائص، محقق؛ محمد علی النجار، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۱۷

۱۶۷) نجارزادگان، فتح الله، بررسی تطبیقی مبانی تفسیر قرآن، از دیدگاه فریقین، چاپ سوم، قم، پژوهش گاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۱

۱۶۸) نجاشی، احمد بن نجاشی، رجال نجاشی، مترجم: موسی شبیری زنجانی، قم، نشر اسلامی (جامعه مدرسین حوزه علمیه)، ۱۳۶۵ش

۱۶۹) نسفی، ابو البرکات عبدالله بن احمد بن محمود، تفسیر کنز الدقائق و بحر الغرائب، محقق: حسین درگاهی، ایران- تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بی تا

۱۷۰) هندی، اظهار الحق، عربستان، الرئاسة العامة لادرات البحوث العلمیه و الافتاء والدعوه و الارشاد، الطبعة الاولى، ۱۴۱۰

۱۷۱) یوسف بحرانی، الدور النجفی، قم، موسسه ال البيت لاحیاء التراث، بی تا

ب) مقالات و پایان نامه ها:

۱) احسان روحی دهکردی، "اصطلاح شناسی مبانی تفسیر"، فصلنامه پژوهش های قرآنی، ش ۴، ۱۳۹۴، ص ۹۴-۱۱۷

۲) آریان، حمید، "شان و کارکرد عقل در تفسیر قرآن از دیدگاه نص گرایان"، نشریه قرآن شناخت، ۱۳۸۹، ش ۶

۳) اسدی نسب، محمد علی، "مبانی قرآن شناختی علم دینی"، قم، انتشارات فرهنگ و اندیشه

۴) امینی، نوروز، "جواز تفسیر از طبری تا ابن کثیر، سیر تحول ادله جواز تفسیر"، دو فصلنامه تفسیر پژوهی، ش ۱۴، ۱۳۹۹

۵) انواری، جعفر، "اثبات تحریف ناپذیری قرآن با بررسی و نقد ادله نسخ تلاوت"، نشریه حسنی، ۱۳۹۴، ش ۲۴

۶) ایروانی نجفی، مرتضی و فاطمه رضاداد، "بازخوانی پدیده اختلاف قرائات از نگاه نصر حامد زید"، نشریه آموزه های قرآنی، ۱۳۹۱، ش ۱۶

۷) ایماندار، حمید و حامد مصطفوی "مبانی و روش های تفسیری و نقش آن در تبیین مفهوم توحید"، نشریه آموزه های قرآنی، علوم قرآن و احادیث، ۱۳۸۹، ش ۲۹

۸) آشتیانی، علی محمد، "تحلیل انتقادی دیدگاه مفسران و اندیشه مفسران و اندیشمندان علوم

(۹) قرآنی درباره انتساب تحریف معنوی به قرآن، مجله آموزه‌های قرآنی، دانشگاه علوم رضوی، ش ۱۷، ۱۳۹۹

(۱۰) الله بداشتی، علی، میرزا ابوالحسنی، امیر حسین، "تحلیل و نقد دیدگاه سلفیه در ارزش معرفت-شناختی عقل در حوزه‌ی معرفت دینی"، نشریه قبسات، ش ۷۹، ۱۳۹۵

(۱۱) الله نیا، محمد و علی رضا میرزایی، "نقدپذیری نگاه سلفیه در باب حجیت فهم سلف" نشریه انسان پژوهی دینی، پاییز و زمستان ۱۳۹۳، ش ۳۲

(۱۲) بودری، امیر، "نظریه انکار مجاز در بلاغت اسلامی"، نشریه نقد ادبی، ۱۳۹۰، ش ۱۴، ص ۷-۳۰
(۱۳) بیگی، علی حسن، "عدالت صحابه، زمینه‌ها، پیامدها و نتایج، نشریه پژوهش‌های فلسفی کلامی" ش ۱۸ و ۱۷، ۱۳۸۲

(۱۴) پاکتچی، احمد، و هوشنگی، "بنیادگرایی و سلفیه"، مجموعه مقالات، تهران، دانشگاه امام صادق ع ۱۳۹۰

(۱۵) جلیلی، سید هدایت، "نقدی بر کتاب آسیب‌شناسی جریان‌های تفسیری"، در آینه پژوهش، ۱۳۹۰، ش ۲۷

(۱۶) سعیدی روشن، محمد باقر، "فهم‌پذیری در قرآن، علوم قرآن و حدیث"، ۱۳۷۷، ش ۱۲

(۱۷) سلمانپور، محمد جواد، نشریه مقالات و بررسی‌ها، ۱۳۸۶، ش ۹۴

(۱۸) سرافراز، محمد و رحیم صبور، "بررسی و نقد دیدگاه علمای سلفی در باره اتهام تحریف قرآن به دست علمای شیعه"، شیعه‌شناسی، ۱۳۹۵، ش ۹

(۱۹) سلطانی، مصطفی، "صفات خبری از دیدگاه امامیه و معتزله با تاکید بر اندیشه سید مرتضی و قاضی عبدالجبار معتزلی"، نشریه نوین دینی، ۱۳۹۱، ش ۲۹

(۲۰) سلمانی، سعید، معینی فر، محمد، "بررسی ادله محمد بن صالح العثیمین، بر عدم مجاز در قرآن"، نشریه سلفی پژوهی، ۱۳۹۶، ش ۶

(۲۱) سلیمانی، داوود، "مبانی فقه الحدیث"، مجله علمی پژوهشی، مقالات و بررسی‌ها، بهار ۱۳۸۵

(۲۲) شریفی، محمد، "تحریف ناپذیری قرآن از نظر علامه طباطبائی"، نشریه بینات، پاییز ۱۳۹۸، ش ۶۷

(۲۳) شاکرین، حمید رضا، "کارکرد عقل در فهم دین" نشریه قبسات، ۱۳۹۱، ش ۶۵، ص ۵۲۶

- (۲۴) رضایی اصفهانی، محمد علی، "اعتبار سنجی روایات تفسیری با تاکید بر دیدگاه بر دیدگاه آیت الله معرفت"، نشریه حدیث پژوهی، پاییز و زمستان ۱۳۹۱، ش ۸
- (۲۵) طیب حسینی، "تفسیر شناسی، مبانی، منابع، قواعد، روش ها و گرایش ها"، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، بی تا
- (۲۶) علی راد، غلامعلی تبار، فضل الله، "شیخ مرتضی انصاری و ظواهر قرآن مبانی، شرایط حجیت و گستره استناد"، نشریه پژوهش های فقهی، ۱۳۹۳، ش ۴
- (۲۷) امید زنجانی، عباس علی، ((مبانی و روش های تفسیر قرآن))، تهران، وزارت ارشاد و فرهنگ اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۷۳
- (۲۸) فتحی، علی، "عناصر ظاهر گرایی سلفیه افراطی در تفسیر قرآن"، نشریه پژوهشنامه مذاهب اسلامی، ۱۳۹۶، ش ۸
- (۲۹) فرمانیان، مهدی، "جریان شناسی فکری - فرهنگی سلفی گری معاصر"، قم - پژوهشگاه امام صادق، ۱۳۹۵
- (۳۰) محمدی، یوسف، "بررسی ادله مجاز در قرآن؛ (با تاکید بر آراء ابن تیمیه و شنقیطی)"، نشریه دین و دنیای معاصر، ۱۳۹۶، ش ۶
- (۳۱) میدی، فاکر، "اختلاف قرآنات و نقش آن در تفسیراز دیدگاه علامه طباطبایی"، مجله قرآن شناخت، ۱۳۹۰، سال ۴، ش ۲
- (۳۲) مروّجی، طبسی، محمد علی، "اثبات ایمان ابوطالب علیه السلام در سخنان عالمان اهل سنت از سده دوم تا پانزدهم"، نشریه دانش ها و آموزه های قرآن و حدیث، ۱۴۰۱، ش ۱۸
- (۳۳) نعمتی، احمد و آذرکردی، "مرجعیت علمی اهل بیت و اثر پذیری ائمه مذاهب اهل سنت از نظر ایشان"، نشریه صراط، ۱۳۹۹، ش ۲۲
- (۳۴) نصیری، علی، "بررسی امکان و جواز تفسیر قرآن از منظر فریقین"، پژوهشنامه علوم و معارف قرآن کریم، ش ۷، ۱۳۸۹
- (۳۵) هادیان، بابک و شریفی، محمد، "جایگاه مبانی صدور تفسیر در حل چالش های تفسیری از نظر برخی مفسران"، فصلنامه مطالعات قرآنی، ش ۴۶، تابستان ۱۴۰۰

ج) منابع دیجیتال:

۱) مکتبه الشامله، کتابخانه دیجیتالی مکتب اهل سنت

۲) جامع التفاسیر، نرم افزار نور

۳) جامع الاحادیث، نرم افزار نور

مرکز مبدی پژوهش‌های اسلامی خوارزم